

za koristi delav-
nega ljudstva. Delav-
ci so opravičeni do
tega kar producirajo.

This paper is devoted
to the interests of the
working class. Work-
ers are entitled to all
that they produce.

PROLETAREC

Entered as second-class matter, Dec. 6, 1907, at the post office
at Chicago Ill. under the Act of Congress of March 3rd, 1879.

Office: 1802 So. Centre Ave.

"Delavci vseh dežela, združite se!"

PAZITE!

na številko v oklepaju
ki se nahaja poleg va-
šega naslova, prilepli
nega spodaj ali
na ovitku. Ako (111)
je številka
tedaj vam s prihodnjo
številko našega lista po-
stebe naročnina. Prosi-
mo ponovite jo takoj.

Štev. (No.) 110.

Chicago, Ill., 19. oktobra (October), 1909.

Leto (Vol.) IV.

ZBOR S. N. P. J.

V Clevelandu, O., zborujejo za-
stavniki S. N. P. J., največje ame-
riške slovenske podpornice organi-
zacije, ki ne pozna verskega
ankarstva, ki je na svoj prapor
pisala, bratoljubje, napredek in
svobodnost. To je največja
slovenska podorna organizacija
Ameriki, ki ne vpraša novo-
učenih članov po kateri poti
jejo v nebesa, ampak vpraša
le, če priznajo v vsakem čla-
nu brata, katerega je treba podpi-
ti v slučaju bolezni, nezgode, če
strinja s tem, da se v slučaju
rti brata podpira vdovo oziroma
otce. V teh stvarkih se zreali-
tati ljubno načelo, načelo, katero
učili Sokrat, Krist, katerega uče
današnji duševni veliki
stoj in drugi: "Ljubi svojega
brata kot samega sebe. — Ne
bližnjemu, kar samemu sebi
čeliš."

S. N. P. J. ni strankarsko tori-
pa, niti ni prostora za
rske boje in propagando. S. N.
J. je ustanovljena za sloven-
ce delavce in male obrtnike, ki
bili prisiljeni iz gospodarskih
rov ostaviti svojo ožjo domo-
ino, in iti s trebuhom za kru-
m čez merje — v Ameriko.

V Ameriki jih je mesto negova-
nad enako težko delo; borba
vsakdanji kruh, mnogo hušja
ostrejša kot v stari domovini
je kopala vsaki dan prerani
ob.

Kdo se je spominjal teh slo-
venskih delavcev in malih obrt-
kov, ki so se izseljevali v Ame-
ko, ker jim ni bilo več živeti v
zadnjaški in starokopitni Av-
riji? Nihče!

Liberalni in klerikalni dnevniki
jih beležili kot zgubljene, blod-
ne, od katerih ne bo več do-
ka. Zapisali so: Danes se je iz-
šlo 20 Slovencev v Ameriko.
rugi dan je bilo to število višje
pa nižje. Nihče jih ni vprašal,
kaj se izselijo, nihče se ni bri-
l za njih osedlopolno življenje
Ameriki. Za liberalne in kleri-
alne dnevnike so bili le številci,
je odšlo in za katero se ni pre-
bati, ker ne živi v Avstriji, kako
pi ni umira v Ameriki.

Resnica je, da so pred ustanov-
tvo S. N. P. J. imeli Slovenci
Ameriki že tudi podporna orga-
nizacije. Ali izvenzem ene večjih
organizacij, ki je stanovska, so
le vse ortodoksno klerikalne.
am se ni vprašalo najprvo, če
ta človek človekoljubno srce,
apak vodilno načelo so bili cer-
veni obredi, šege in navade —
poved obhajilo, zidanje cerkva
d. V take podporna organizacije
ni mogli vsi Slovenci, ker ni-
vsi enega verskega prepriča-
ja, in ker pravo človekoljublje
ma z vero nič opraviti. To je bil
trok, glavni vzrok, da se je ro-
la S. N. P. J.

Ze ob njenem porodu so ji usta-
vitelji začetli načelno pot, ki
na laselski konvenciji v načelni
vi zadobila jasno in določno
ner.

Na tem zboru se zastopnikom
trudne ne bo toliko baviti z na-
čelnimi vprašanji organizacije,
ampak pregledati jim bo treba
delo glavnega odbora od izvan-
rednega zbora v Chicagi, pa do
najslednjega dne in uravnati in
ločiti bo treba za prihodnost
dokrog glavnega odbora, pod-
ro v slučaju smrti, bolezni in
zgode, zaslizati pritožbe in raz-
ločiti o njih, z eno besedo: zbor
bo bavil z notranjimi zadevami
organizacije.

Na tem zboru so tudi ženske
trile kot zastopnice, kar dokazu-
je velik napredek v S. N. P. J.
loh v organizaciji slovenskega
naroda v Ameriki, ker vsak razu-
den človek vé, da je težko orga-
nizirati žensstvo v stari domovini,
težje pa v Ameriki.

Mi upamo in prepričani smo,
da bo zastopnikom na zboru v
Clevelandu lahko rešiti vse nalo-
ge, ki se tičejo organizacije. Saj
društva poslala skoraj svoje

najzmožnejše brate na zbor, bra-
te, v katere imajo zaupanje, da
bodo o vseh točkah in vprašanih
sodili premišljeno in logično.

Zboru samemu, zastopnikom in
zastopnicam S. N. P. J. pa želimo,
da bi njih delo rodilo koristno-
sni vseh, vseh za ves slovenski
narod v Ameriki, da bi se posto-
janke S. N. P. J. do prihodnjega
zbora razširile in podvojile, da bi
S. N. P. J. ob prihodnjem zboru
štela saaj trikrat toliko članov,
kot jih ima danes.

**Pozdravljeni in vseh vašemu
delu!**

IV. REDNA KONVENCIJA SNPJ. V CLEVELANDU.

Cleveland, O., 18. oktobra. — Če-
trta redna konvencija S. N. P. J. se
je pričela danes v br. Korčeti
dvorani na 6006 St. Clair Ave.

Vseh delegatov z gl. odborom
je 73.

Znaki začetka kažejo, da bo šla
ta konvencija na dno vsemu delu
izza dobe poslovanja novega od-
bora, zlasti, ker se je po gotovih
časnikihi sumilo in napadalo no-
vi odbor.

Poseben odbor petih članov s
posebnim računskim izvedencem
na čelu ima nalog, pregledati jed.
knjige in poročati konvenciji, ka-
ko je našel račune.

Od izreka tega odbora in izve-
denca bo odvisno potem vse delo
konvencije odvisno pa tudi zaup-
anje ali nezaupanje v sedanji od-
bor. Če se bo ta odbor izrekel po-
voljno za sedanji odbor ozir. nje-
govo delo bo to brezdvomno velik
moralen vdarec vsem tistim, ki so
med dobo ruvali napram gl. odbo-
ru, — v drugem slučaju pa bo
moral ta odbor vzeti medicine.

Kakor je razvidno iz prve seje,
je na zborovanju dobrih delega-
tov, ki se zavedajo svoje naloge
in ki ji bodo tudi kos rešiti jo.
Vse kaže, da je IV. redna konven-
cija S. N. P. J. taka skupščina, ki
išče medsebojnega sporazume-
nja, da se doseže enkrat temelji-
ta sprava in jasnost, v kateri naj
bi jednota napredovala in se u-
čvrstila. Skratka, da pozna same-
ga sebe in da hoče živeti svoje
življenje brez zunanjih kritikastev.
Moč so dobre, zato je upati tu-
di dobrega sadu od tega zborova-
nja.

Natančneje poročilo o konven-
ciji sledi.

Od blizo in daleč

— Glavo Lincolna na novih
centih, ki so zdaj v prometu, je
narisal mlad Rus, imenom Viktor
D. Brenner. Prišel je v Ameriko
kot deček. Krošnjarij je z žve-
plenkami in se tako preživel. Zve-
čer je pa študiral. Pri svoji kroš-
nji si je prihranil toliko, da je od-
šel v Pariz in tam nadaljeval u-
metniške študije. Ko se je vrnil
v Ameriko je na razpis vlade po-
slal svojo risbo, ki je bila spre-
jeta.

Torej zopet "tujec", o katerih
naši patrotje in pol govore tako
slabo. Tujec črtijo, njih umet-
nost jim je dobra. Treba je, da
se tako dogodke včasih približe
javno na steno, da se dregne pod
nos ameriško nadutost in ošab-
nost.

Tuji so na vseh poljih in stro-
kah pomogli republiko do razvo-
ja. Delo "tujcev" je napravilo
to republiko slavno, tega ne more
utajiti nobeden ameriški patriot
in pol, pa tudi nobeden patriot
ne more zabraniti tujcem agiti-
rati za spremenitev današnje člo-
veške družbe. Tuji so si s tem,
da so gradili današnjo družbo
tudi izvojevali pravo, da smejo
podirati današnjo človeško dru-
bo, na njenih razvalinah pa zgra-
diti novo.

— Sodr. Robert Hunter je v
njujorškem angleškem socialistič-
nem dnevniku "Call" priobčil
članek, v katerem pravi, da mora

biti v ameriškem delavskem giba-
nju nekaj gnilega. V ta namen
navaja celo vrsto dogodkov, pri
kterih so delavce, dasi niso dali
nobenega povoda v to, postrelja-
li kot sekse pse. Povdarja tudi, da
je državna gospodarska vedno v
službi podjetnikov, če se pre zoper
stavkujejo delavce. In nadaljuje:
Ako orožniki na konjih v Penn-
sylvaniji pri vsakem štrajku stre-
ljajo delavce; ako državna milica
v Alabami poruši šotore štrajku-
jočih delavcev, da morajo po sve-
tu, ker so brez strehe; če smejo
policiji po mestih s količi pobijati
brezposelne delavce, ker de-
monstrirajo proti tem grozodej-
stvom, nasilstvu in krivicam, te-
daj pravim, da je nekaj gnilega
v delavskem gibanju.

V vsaki drugi državi — meni
Hunter — v Italiji, Franciji, Av-
striji itd., bi delavci radi takih
brutalnosti vzporedili splošen
štrajk, da bi maščevali svoje u-
morjene sodruge in da bi uradni
hudodelci prešli po sodiščih za-
služeno kazni. Pri nas se pa kaj
takega ne zvrši.

— Ameriški kapitalisti z vsa-
kim dnevno potiskajo bele delavce
v nekdanjo sužnost zamorecev.

Iz letaka, katerega je razposlal
neki Robert Wuest, komisijonar,
605 New England Building, Cleve-
land, O., ki je zaenot zastopnik
"National Meat Trades Associa-
tion" (Zveza kovinarskih podjet-
nikov), posnamemo da delodajalci
od delavcev zahtevajo čimdalje
več pokorščine.

V tem letaku je tiskano, da mo-
ra delavec, ki prša za delo, pri-
znati med drugimi točkami tudi
te le:

"da so interesi delodajalca ena-
ki z interesi delavca;

"da vsaka omejitev delodajalca
ali energije delavca, škodi veličini
in kakovosti produkta, kar ško-
duje zaenot obema — delodajalcu
in delavcu;

"da se število vajencev ne sme
omejiti;

"da so štrajki iz simpatije, iz-
prtja in bojkot preostanki barba-
rizma in so za oba — delodajalca
in delavca kot za ljudstvo škod-
ljivi."

To je le nekaj teh evetk. Dru-
ge so enake. Ameriški delavec pa
še vseeno sanja, da živi v najsvo-
bodnejši deželi, in da je najsvo-
bodnejši državljani na svetu.

— Mej tem, ko prireditelji Hud-
son spomenice v New Yorku pri-
rejajo svečanostne pohode, pri-
kterih se spominjajo tudi prvot-
nih prebivalcev, — Indiancev, —
prihaja iz Oklahome vest, da več
tisoč pristnih Čiroki Indiancev
strada s svojimi družinami, ker
je suša uničila setev. Indijanci ni-
majo kaj jesti in tudi otrok ne
posljejo v šolo, ker jih nimajo v
kaj obleči. Tako skrbi "veliki be-
li oče" stric Sam za svoje rdečo-
poltno otroke.

— Minoli teden je poročal brzo-
jav, da se španska vlada boji po-
staviti pred sodišče znanega ana-
hista, pisatelja in misleca Fran-
cisco Ferrera. Kasnejša brzojavna
poročila pa dokazujejo, da ta bo-
jazen španske vlade ni tako veli-
ka, da Ferrer postane le žrtev
reakcije. Ako bi se ne bilo bati
kaj takega, bi svetovno znani lju-
dje kot Anatole France, in drugi
francoski državniki, pisatelji pri-
zadevali si na vse načine iztrgati
ga barbarični španski pravici. Ta
akecija španske vlade ni nič druge-
ga kot navadno umazano delo ti-
hotopskih malopridnežev najnižje
vrste. Mi kot socialisti se ne strin-
jamo z anarhističnimi nauki. Ali
kot socialisti, ki smo zapisali na
svoj prapor pravico, zahtevamo
tudi za svojega nasprotnika pravi-
co. Francisco Ferrer je znan med
vsemi izobraženci kot učenjak,
človekoljub, idealist s čistim sr-
cem, ki bi ne vbil tudi muhe. Zdaj
pa njegovo glavo zahteva blago-
slovljena in posvečena španska
hudodelska družal, ki je s svojim

brezmejnim izsesavanjem špan-
skega naroda, provzročila zadnjo
revolto. Nedolžen človek naj bi
umrl pod garoto za grehe hudo-
delcev?

O Ferreru ne čitamo zdaj prvič,
da reakcija zahteva njegovo glavo.
Po ponesrečenem napadu na
kralja v Calle-Mayor v Madridu,
katerega so provzročili policijski
vohuni, so zaprli idealista Ferrera
in ga postavili pred sodišče. Na-
zadnjaško sodišče ni moglo obso-
diti Ferrera, ker se je njegova ne-
dolžnost tekot obravnave doka-
zala jasno kot beli dan.

Mi smo prepričani, da bo uče-
njak in mislec Ferrer umrl pod
garoto, ako ne protestira ves izo-
bražen svet proti nameravemu ju-
stičnemu umoru.

— Zadnja vojaška revolta na
Grškem je nemilo zadela kraljevo
rodovino. Seve tron še ni šel ra-
kom žvižgati, ampak se made vidno
Tudi kralja še nišo spodili, ali
svoje potomce mora žrtvovati
druga za drugim, da še nadalje
igra ulogo grškega kralja. Najpr-
vo so morali principi žrtvovati vo-
jaško karijero. S tem pa vojska še
ni zadovoljna. Principi morajo
preči! Prvi mora verjeti v to pre-
stolonaslednik, ki je obdržal go-
vorance na otoku Korfu. Častniki
zahtevajo, da mora prestolonasle-
dnik ostaviti Grško in oditi v ek-
sil. To se je zvršilo. Prestolona-
slednik je s svojo družino in svo-
jima bratoma že zapustil Grško.

Ako bo kralj s to odredbo rešil
presto, ostane odprto vprašanje.
Morda ga bodo imeli še nekaj časa
za slavnatega moža, potem mu pa
poslali pismo, o katerem se je Vi-
ljem št. 2. izrazil šalljivo, da mo-
dernim narodom nadomestuje re-
volucijo.

— Modernisti so v rimsko-kato-
liške cerkvi pogoreli zopet. Lev
13. je leta 1901 sestavil komisijo
iz 3 kardinalov in 12 svetnikov,
ki so se zvižali kasneje na 40, da
preišče rezultat moderne preiska-
ve sv. pisma. Pij 10., ki se je za-
nimal zelo za delo komisije, je od-
slovil dva svetnika, ker nista
bila zadosti ortodoksna in nami-
gnil tako, kako se naj ta preiska-
va vrši in završi. Preiskava je
zdaj končala, produkt preiskave
je paapež potrdil.

Nektera vprašanja tega dela se
glase:

"Ali se sme dvomiti v resnič-
nost besedi, kjer se gre za zgodo-
vino o stvarjenju in pr. za stvar-
jenje vseh stvari po Bogu v za-
četku sveta; za posebno stvarje-
nje človeka; za stvarjenje prve
ženske iz rebra moža; za srečo na-
ših prvih prednamcev, ki se zreali
v pravici, nedolžnosti in neumrlji-
vosti; za božje povelje o skušnji
pokorščine; za zapeljitev po hu-
dobnem duhu, ki se je spremenil
v kačo itd.?"

Odgovor: Ne!

Torej dobesedno se morajo še
danes verjeti te stare židovske
pravljice? Ali je potem čudo, če
se število tistih čimdalje bolj
množi, ki obračajo hrbet materi
cerkvi?

— Nekci senator države New
Jersey je javno izpostavil ček za
500 dolarjev, katerega je po nje-
govi izpovedi njemu ponudil kot
podkupnino pivovarniški trust za
državo New Jersey. Senator je pa
to skušnjavo odbil od sebe. New
Jersey je eldorado, svobodna de-
žela za truste. To čivkajo že vrb-
ci raz streho.

Ček za 500 dolarjev je pa ma-
lenkost za senatorja. Ako bi mu
ponudili 5000 dolarjev, bi morda
ne bilo toliko vpitja!

— Kot prava pošast gospodar-
kapitalizem povsod. Ako so poro-
čila le na pol resnična, ktere je
prinesel londonski časnik "Truth"
pod zaglavljem "Grozodejstva v
Peru" o neki angleški kapitali-
stični družbi "Peruvian Amazon
Company", potem so grozodej-
stva v Kongo državi dobra dela

usmiljenja. Informacije o ti druž-
bi, ki se bavi z dobavo gumija, je
dobil list od dveh ameriških pot-
nikov in od časnikov, ki gotovo
ne pretiravajo, ker imenujejo
kraj, kjer se vrše hudodelstva
"paradiž hudiča".

Agentje te družbe silijo mirne
Indijance, da delajo noč in dan
brazplačno za družbo. Ne dajo jim
jesti in ukradejo jim žetev, da za-
doste svoji lakomnosti. Živijo se
o njih pridelkih, njih žene pa ima-
ajo v haremih in jih prodajajo na
debelo in drobno likvitom. Z bi-
čem pretepajo žrtve do krvi. Bol-
nikom odrekajo bolniško pomoč
in jih puste ležati, da jih žuželke
objedo. Njih mrtva trupa pa me-
čejo psom v hrano. Pohablajo
nesrečneže, mučijo jih z ognjem
in vodo, križajo jih z glavo na-
vzdol, požigajo njih hiše in setve,
razkosavajo jih z bodali, razbi-
jajo glave otrok ob zidovju, ubi-
jajo za delo nezmožne in praznu-
jejo "sabado de gloria" s tem, da
streljajo na možke, ženske in o-
troke; ali jih pa oblijejo s petro-
lejom in zapalijo, da se potem
krohotojajo žrtvam, ki trpe grozne
muke.

Kapitalizem pa to imenuje v
svojem jeziku "razširjatev kultu-
re" in "priziganje luči svete vere
paganom."

Svetoven pregled.

— V Bruselju zboruje zopet mi-
rovni kongres. Angleški in nem-
ški govorniki govorijo za mir obeh
držav in da se naj omeji oborože-
vanje.

— Iz Carigrada se poroča, da so
oficielni krogi izjavili, da vlada
odklanja odgovornost za zgubo
imetka ob času klanja Armen-
cev v Adani, da ima vlada namen
odkloniti vse inozemske prizive za
odškodnino.

— V Dournenzu na Francos-
kem so policaji in žandarji na-
padli strajkujoče ribiče, ker so
vzpostavili mirno demonstracijo.
Ribiči so zgradili urno barikado in
se branili s kamenjem. 15 ribičev
je ranjenih.

— Nižjeavstrijski cesarski na-
mestnik grof Kielmansegg je ve-
teral predlog, ki je bil sprejet v
deželni zbornici in ki določa za Ni-
žjeavstrijsko le nemški učni jezik.
Socialisti so pred glasovanjem za-
pustili dvorano.

— Fakulteta za pravo in držav-
ne vede na praški nemški univerzi
je vložila protest proti omejit-
vi učne svobode. To je posledica
afere Wahrmond. S tem bo zade-
va Wahrmond zopet prišla na
dnevni red.

— Različni francoski škofje so
izrabili šolski katekizem za volil-
no agitacijo, ker so v katekizem
vrinili odstavek, ki določa, da je
dolžnost vsakega katolika glaso-
vati le za take kandidate, ki izja-
vijo, da bodo javno varovali inte-
res vere.

Katoliška cerkev še ni bila nik-
dar v zadregi glede agitatoričnih
sredstev. Mi ji ne zamerimo, ako
agitira po svoje in za sebe, ker
ima vsaka stranka pravico do agi-
tacije. Ali logično bi morala ka-
toliška cerkev priznati tudi dru-
gih strankam za pravo, če bi dru-
ge stranke izrabile šolske knjige
za agitatorično sredstvo.

Če bi socialisti zvršili kaj ta-
kega, bi bila katoliška cerkev pr-
va, ki bi pozivala vse v boj zoper
socialiste, ker hočejo že mladino
pridobiti za svoje ideje, nauke in
bojno taktiko.

— Z Dunaja se poroča brzojav-
no, da so se v kranjski deželni
zbornici pripetili nečuvani škana-
li. Na dnevnem redu je bila a-
nulacija izvolitve dveh deželno-
zbornih poslancev. Mejem, ko so
govorniki govorili pro in contra,
so nastali krik, vpitje in trušč.
Psovke, kot se čujejo v žganjar-

nah, se lučali poslanci drug dru-
gem v obraz, vmes so se pa začele
trombetice, s katerimi so se po-
slanci že preskrbeli pred sejo.
Med glasov trobetice so se pa čuli
vriščeči žvižgi. Ko je trušč nara-
stel do vrhunca, so pa pričeli me-
tati bombe s smrdljivo tekočino,
ki so imele tak vseh, da se je se-
ja zaključila takoj.

Te poslance, ki prireajo žgan-
jarske predpustne šale v zbornici,
mesto da bi se posvetovali v do-
brobit naroda, slovenski narod
plačuje visoko. Slovenski kmet in
delavec bežita v Ameriko, ker ji-
ma ni živeti v "mili" domovini,
poslanci se pa v zbornici obnaša-
jo kot ošnopane barabe. Ali ne bi
bilo umestno, če bi slovenski na-
rod take poslance, ki se ne zave-
dajo svojega dela in ktere vsele
šnoparske burke v zbornici pre-
uhal dobro, ali pa z bičem spodil
iz zbornice, da bi jih tako s kre-
pikim dejanjem spomnil na njih
dolžnosti.

— Brzojavka z Madrida poroča,
da je vojno sodišče obsodilo rek-
torja moderne šole Francisca Fer-
rera v smrt. Ko je došla ta brzo-
javka, je bila že tiskana notica, v
kteri smo izrekli, da blagoslovlje-
ni hudodelci ne bodo odnehali,
dokler ne dobe glavne učenjaka
in misleca Ferrera.

Komaj se je raznesla potom br-
zojavna vest po svetu, da je voj-
no sodišče obsodilo Ferrera na
smrt, so delavci v Rimu v známe-
nje protesta proglasili splošen
štrajk.

V Parizu so socialisti sklicali
protesten shod. Na shodu je govo-
ril sohr. Jaures in drugi državno-
zbornski poslanci.

V Amsterdamu je velika ljud-
ska množica šla pred španski kon-
zulat in zahtevala, da se profes-
sorja Ferrera izpusti takoj.

V Curihu so delavci razbili vse
šipe na španskem konzulatu in za-
htevali, da se Ferrera izpusti.

V Madridu, glavem mestu Spa-
nje, je velika razburjenost. Po-
znavalci razmer trdijo, da bodo
revolucionarji vabili kralja, če se
smrtna obsodba izvrši nad Fer-
rerom.

V Rimu so socialisti in demo-
kratje sklicali protestni shod zo-
per obsodbo Ferrera.

— Volilna komisija za pregled
kandidatov v Baltimore, Md., je
odločila, da se zbriše kot kandida-
tino za deželni zbor sodruginjo
Ado Smith, ker deželna ustava ne
priznava direktno ali indirektno,
da imajo ženske pravico kandidati
v deželni zbor.

Kapitalistični hlapci si vedno
pamagajo! Če ne drugače, pa z
zofistikom. Vsak razsoden človek
vé, da je v republiki dovoljeno,
kar ni prepovedano. Ali smo mar
že v Rusiji???

— Ob zaključka lista smo pre-
jeli tužno vest, da so v trdnjavi
Montjuici vstrelili v ondotni jet-
nišnici človekoljuba, Francisca
Ferrera. Naša temna slutnja se je
vresničila, reakcija ima svojo
žrtev

— Profesorju Ljudevitu Wahr-
mundu, o katerem je "Proletarec"
že pisal ponovno, je avstrijska
vlada kot ponižna dekla papeža
zaukzala prenehati s podukom na
nemški praški univerzi.

V Avstriji, tako govorijo ljudje,
imajo ustavo, kjer stoji s črnim
na belem, da ima vsak državljani
pravico povedati svoje mnenje v
mejah zakona. Wahrmond, goto-
vo ni predaal kaj takega, kar bi
nesoglašalo z zakoni, ker drugače
bi ga že zaprli.

Zlodej naj uzame tako ustavo,
pod krinko ktere lahko vsak ofra-
kan, puhoglav minister okrače
državljanse za ustavno zajamčene
pravice. Taka ustava ni vredna
piskavvega oreha.

Sodr. Frank Petrič je ta teden
na potu po Ohiji za "Proletarca".
Kdor ima kaj opravka glede na-
ročnine, naj poravnaj njemu.

PROLETAREC

LIST ZA INTERESE DELAVSKEGA LJUDSTVA.

IZHAJA VSAKI TOREK.

Lastnik in izdajatelj:

Jugoslovenska delavska tiskovna družba v Chicago, Ill.

Naročnina: Za Ameriko \$1.50 za celo leto, 75c za pol leta, za Evropo \$2 za celo leto, \$1 za pol leta.

Oglašni po dogovoru. Pri spremembi besedila je poleg novega naslova tudi STARI naslov.

PROLETARIAN

Owned and published EVERY TUESDAY by South Slavic Workmen's Publishing Company Chicago, Illinois.

Glasilo Slovenske socialistične organizacije v Ameriki.

Joe Jemth, President;
John Petrich, Secretary;
Frank Mladic, Treasurer.

Subscription Rates: United States and Canada, 1.50 a year, 75c for half year. Foreign countries \$2 a year, \$1 for half year.

ADVERTISING RATES on agreement.

NASLOV (ADDRESS):

"PROLETAREC"
1802 So. Centre Ave., Chicago, Ill.

S. N. P. J. IN "PROLETAREC"

Ko so v "Glas Svobode" znani koristolovci po tolovajsko pričeli napadati S.N.P.J. in glavni odbor radi tega, da bi svojo jednotico, ktero so ustanovili v Chicagu, postavili na dobro podlago, ji pridobili mnogo članov, se je "Proletarec" takoj postavil odločno na stran S. N. P. J., kakor je bil na njeni strani, kedar se je šlo za korist S. N. P. J., odkar je prišel izhajati.

Znana svojati okoli "Glas Svobode", je dobila iz S. N. P. J. brece radi osebnega koristolovstva. Ta svojati se je zaklela, da masučeje to brece s tem, da vniči S. N. P. J. V to svrhu je ustanovila svojo jednotico v Chicagu, potem pa po revolver-časnikaško napadla S. N. P. J. in glavni odbor v nadi, da bodo člani S. N. P. J. kar trumoma drli v naročje novi jednotici. Ta nada se ni vresničila. S. N. P. J. ni le obdržala svoje postojanke, temveč je vzle izkizemu, podlemu in rokovanjskemu obrekovanju razširila svoj delokrog in danes stoji trdno kot stala.

Da ti napadi, ktere je izvrševal "Glas Svobode" teden za tednom premišljeno po znanem jezuitskem reku: namen posvečuje sredstva, niso mogli škoditi S. N. P. J. gre zaslugi glavnemu odboru, članom S. N. P. J. in pa "Proletarec", ki je te ostudne napade odbijal odločno in jedrnat.

"Proletarec" je političen list. To je resnica. Ali kakor je naloga "Proletarea" pobijati kapitalizem in klerikalizem, ki davita slovenski narod, isto tako je njegova zadača razkrinkati majhne uši zajedalke, ki hočejo popiti še tisto kri slovenskemu narodu, ktero sta mu pustila nenasitni kapitalizem in klerikalizem. To je bilo vodilno načelo "Proletarea" v obrambnem boju S. N. P. J. napram njenim zakletim sovražnikom, ki imajo svoje zatočišče v "Glas Svobode".

Kedar je "Proletarec" koristolovce okoli "Glas Svobode" postavil na laž, dokazal jim, da se jim gre za to, da bi izžemali člane S. N. P. J., takrat so mesto dokazov zapisali: "Slovenska Narodna Podporna Jednota na propadu — "Proletarec laže!"

Zdaj se vrši zbor S. N. P. J. v Clevelandu. Skoraj vsa društva so poslala svoje delegate. Tam je tudi glavni odbor, in tam so tudi upravniške knjige, zapisnik in blagajna. Mi upamo, da delegat ne bo težko izreči sodbe, ko bodo imeli vpogled v vse notranje in zunanje delo S. N. P. J. in njegovega glavnega odbora. Igračica bo delegatom — celemu zboru povedati jasno in določno, kdo je lagal, kdo je delal za korist S. N. P. J. Ali "Glas Svobode", ki je pisal, da je S. N. P. J. na propadu, da bi ribaril v kalnem za svojo jednotico, ali pa "Proletarec", ki je to koristolovsko pisavo bičal jasno, ki je pokazal, kje je treba iskati pijavke, ki hočejo slovenskemu delavcu in obrtniku potegniti zadnji težko prislužen groš iz žepa.

Ako bi bili sodrugi okoli "Proletarea" opazili le najmanjšo nerednost v poslovanju glavnega odbora, bi bil "Proletarec" prvi, ki bi bil prinesel zadevo v javnost, in ne bi čakal na opomin oseb okoli "Gl. Sv.", kterih se drži korupcijsko blato. Ne in tisočkrat ne! "Proletarec" bi ne čakal, da

bi bila S. N. P. J. že na propadu, in potem prišel z opomini in naveti na dan.

Še enkrat priporočamo vsakemu delegatu, kdor dvomi, da smo pisali resnico, ko smo obljubili rokovanjske napade na S. N. P. J., naj zahteva pojasnila na zboru.

Mi pa dotlej z mirno vestjo pričakujemo sodbe, ker smo si svesti, da smo storili svojo dolžnost in pisali resnico.

Pozdrav zboru!

Uredništvo.

Dopisi.

Peru, Ill., dne 6 okt. 1909. Vsem sodrugom!

Nekoč sem pisal v "Proletarec" da bom sodruga začel klicati po imenu, ako se ne odzovejo mojemu pozivu za agitacijo. Zapisal sem to, ker sem se nadjal, da gotovo v vsaki slovenski naselbini živi kak zaveden slovenski sodrug, ki se zaveda kot jaz, da je najboljšo orožje proti kapitalizmu in njegovim privezkom socialistično časopisje, kterega lastujejo in pišejo socialisti. Zaveden sodrug, ki se zaveda, da je socialistično časopisje najboljšo orožje, bo logično skrbel, da bo orožje imelo dobro ostrino, da bo tem ložje zaspekalo nasprotnikom delavcev težke in globoke rane. Da je duševno orožje — socialistično časopisje, s kterim bijemo dandanes duševne bitke z nasprotnikom, v dobrem stanu, se skrbi najboljša s tem, da ima časopisje velik krog naročnikov in čitateljev.

Zavedni slovenski delavci — socialisti v Ameriki imamo "Proletarea", ki je naše duševno orožje v borbi proti kapitalu, proti krivicam, ktere trpe delavci v današnji kapitalistični sužnosti. "Proletarec" je naš! Lastujejo ga socialisti in pišejo ga socialisti in ni lastnina kakšne posamezne osebe ali kapitalistične konzorcija. Mi vemo, da "Proletarec" je naš, zavedamo se, da bje neustrašen boj z našimi zakletimi sovražniki, današnjimi kapitalističnimi sužnodržci. Da, tega se zavedamo vsi!

Ali iz zadnjega poročila sem posnel, da se vsi sodrugi ne zavedajo, da je treba naš list, ki prinaša naše misli, naše ideje, razširiti tako, da se bo čital v vsaki hiši, v kteri prebivajo slovenski delavci. Da, tega se pa mnogo sodrugov ne zaveda! Če bi vsak sodrug storil svojo agitatorično dolžnost, bi "Proletarec" že zdavnaj imel na osmih straneh s stalno nastavljenim urednikom. Tako pa imamo list na štirih straneh, kterega vrejuje brezplačno pešeca čikaških sodrugov po končanem trdem delu, zvečer pri smrdljivi petrolejki.

Treba je bilo, da sem povedal te trde besede. Marsikteri sodrug pravi: Kaj bom hodil agitirati? Kdor se misli naročiti na list ali ponoviti naročnino, bo že poslal denar.

Vsak sodrug, ki govori tako, se moti. To povem iz lastne skušnje. Ko sem bil zadnjič na agitaciji so mi eni tožili, da nimajo časa hoditi na pošto; drugi da neznajo pošiljati denarja po ameriški pošti, tretji so bili pa še nejevoljni, ker sem jih opomnil, da je treba plačati naročnino. Vidite sodrugi! Ti bi čez nekaj časa prenehali biti naročniki, ker bi se jim bil list ustavil. Smelo pa trdim, da imamo morda 75 odstotkov takih naročnikov in za to je agitacija potrebna od hiše do hiše.

Kje so danes zastopniki v New Yorku in drugod, kjer bivajo slovenski delavci? Ako je tam le kteri sodrug, naj piše po pobotno knjižico, potem pa na agitacijo od hiše do hiše. To je dolžnost vsakega socialista, kot je moja dolžnost.

Mi moramo naprej in ne ostajati pri pridobljenih postojankah. Obstati pri pridobljeni postojanki pomeni nazadovati. Naš bojni klic mora biti. List na osmih straneh, s stalno nastavljenim urednikom. S to mislijo sodrugi na agitacijo in kmalu bomo beležili zopet napredek v slovenski socialistični organizaciji v Ameriki.

Na delo vsi in vsem sodrugom pozdrav!

Ivan Puček.

100 DOLARJEV PODKUPNINE.

Svobodaški skoraj vsaki mesec enkrat povedo v svoji gnojni jami, da so odklonili podkupnino v znesku sto dolarjev, ktere jim je ponudila S. N. P. J.

Sploh je laž, gorostasna laž, če svobodaški pišejo, da jih je hotela S. N. P. J. podkupiti.

Dotično nagrado je dovolila lazelka konvencija, ker je njih general na konvenciji tako mlo jokal in prosil, da bi se ga usmilil še cigan, ne pa pošteni ljudje.

Ako svobodaški pišejo glede podkupnine potem naj povedo resnico. Zapišejo naj tole:

Naš general, debeli in kratkonožni možičelj in velenični gospod, lastnik hiš in nesramne hiše smo zvršili to pogodbo.

General postane tajnik, njegov list glasilo, debeli možičelj blagajnik, velenični gospod pa predsednik. Vse tiskovine se tiskajo v tiskarni veleničnega gospoda, naročajo se pa pri tajniku. Tako se bo člane odrlo dvakrat.

Sprejeto in anno domini pri flašji šnopsa, buteljki vina in glažka čresnje.

General I. r.
Debeli možičelj I. r.
Lastnik nesramne hiše I. r.

Chicago, Ill. dne 13. okt.

Cenjeni urednik!

Sprejmite par vrstic v našega "Proletarea". Poročati hočem, kaj človek vse doživi, če agitira za "Proletarea".

Po nesreči sem zašel k brumnemu katoličanu, ki me je takoj vprašal, če sem socialist. Komaj sem izustil, da sem, že je pobožnjak rekel, da so socialisti ničvredni ljudje. Na to psovko sem odgovoril, da bi se jezil, če bi mi te psovke ne zalučal obraz človek, ki verjame še v osebnega boga, kar dokazuje, da so njegovi možgani še precej ozki. Zakaj? No, ker verjame nekaj, kar na svetu nihče dokazati ne more.

V nadaljnjem razgovoru sem mu rekel. Ker je pa že tako vjuden, da psuje socialiste z ničvredneži, naj bo še tako, da tudi dokazuje svoje psovke. Siromak je nekač časa zija. Bil je v zadregi in ni vedel, kaj bi odgovoril. Slednjič se je pa vzravnil in rekel: "Vprav sedaj sem jih videl korakati po cesti."

Njegovi trditvi sem ugovarjal. Povedal sem mu, da se mu je najbrž sanjalo, ker drugače bi moral tudi jaz vedeti za socialistični pohod.

Moj ugovor je spravil moža v sveto jezo. "Videl sem jih, videl. Obličeni so bili v uniforme in imeli so sablje," je govoril urno.

Ta resen odgovor nezavedneža me je hipno spravil v smeh. Podučil se ga, da to niso bili socialisti, ker so socialisti proti vsaki uniformi, ker je uniformna znak suženstva in proti orožju, ker je orožje za morilce ljudi.

Predno končam, še omenim, da je Tone na seji društva sv. Štefana prepovedal hoditi v neko gostilno na Blue Island cesti. Priporočal jim je neko drugo gostilno in ne Bismarck hotel, kamor zahaja. To pa menda radi tega, ker duhovniki uče: Ne glejte, kaj delamo, ampak poslušajte nas.

Po mojem skromnem mišljenju pa takih ljudi ni treba poslušati, ki ne dovolijo, da bi se jih gledalo.

Prihodnjič pa pridejo na vrsto Svobodaški. Za danes končam.

S soc. pozdravom

Valtovčen.

TAFT — CAR — DIAZ . . .

Kdo je ruski car? Despot! Nasilnik! Poglarvar ruskih rabljev in biričev! Zatrilec ruskega proletarijata! Zatrilec vsake svobode! Tisočkratni morilec!

William Taft, sedanjí predsednik Zedinjenih držav, je kot bivši vojni tajnik osebno obiskal tega človeka in mu prijateljski stisnil okrvavljeno roko . . .

In kdo je Diaz? Diktator v sosednji Meksiki, ki pa več davno ni republika! Nasilnik! Zatrilec meksikanskega proletarijata! Zaščitnik delavske sužnosti in sramotne pionaze (Zatrilec vsake svobode! Tisočkratni morilec!)

In William Taft, predsednik "najsvobodnejše" republike na svetu, se je zadnje spoto 16. oktobra v mestu El Paso na meji Meksike in Zed. držav sestel s tem človekom in mu prijateljski stisnil okrvavljeno roko . . .

Zdaj si pa mislite, delavci, in dobro premislite — kdo je Taft.

— V Baku, v Rusiji, so odstavili načelnika tajne policije, ker so njemu podrejeni vohuni zgradili

skladišče za bombe, da bi z "razkritjem" tega skladišča dokazali carju, kako so potrebni, poleg pa še spravili nekaj revolucionarjev na vislice, ki bi se jim vsedli na li-manice. Meščanski listi trdijo, da je zdaj v Rusiji nova doba, da se bo vlada v boju napravila revolucionarjem posluževala poštenih sredstev, ker je pričela preganjati provokatorske policijske špijone. Mi jih obžalujemo radi te naivnosti. Kdor misli, da se da v Rusiji zistem provokatorskih policijskih špijonov odstraniti čez noč, se moti. Ruska vlada si prizadeva pokazati Rusijo v očeh inozemstva kot moderno državo. Za to véasih zápre nekaj policajev, ki vedo preveč. Rusija išče posojila v inozemstvu; zaeno je pa vlada občutila, da je treba storiti nekaj, ker je Burcev razkrinkal provokatorski policijski zistem in tako blamiral rusko vlado.

— Protimilitarizem se vedno bolj širi v francoski vojski. Trije dogodki zadnjih dni dokazujejo, kako mislijo francoski vojaki.

— Pri vajah je 17. lovski bataljon zaplenil zatavo 152. pešpolka in pisano eunjo raztrgal na drobne kosce. Tudi zastavo 334. pešpolka je doletelo nekaj nevojaškega. Zastava je zgnila iz shrambe in po daljšem iskanju so jo našli raztrgano v stranišču in o-nesnaženo. Preostalo ni nič drugega kot popolnoma uničeno "častno znamenje". Pri 13. lovskem bataljonu so pa dve mitraljezi, ki ste last bataljona, poško- dovali tako, da niste za rabo.

Meščansko francosko časopisje joka v dolhiz člankih, da je disciplina zgnila iz armade, poleg pa denuncira Gustave Herve, da je on vse to provzročil z njegovo protivojaško agitacijo.

To plakanje kapitalističnih časnikov ne bo porinilo kazalec časa nazaj in tudi ne zabranilo dobe, ko bodo vsi kulturni narodi vrhli militarizem med staro in obrabljeno šaro.

— Mešetarški belgijski kralj se je baje neveličel vladati. S svojo službo je nezadovoljen, ker so Belgijci nevaleženi narod. . . Saj res, kraljem bi morali biti vedno hvaležni? Pa ne, da bi imel Leopold prav? Ali ni Belgiji daroval državo Kongo? Ali ni Belgiji daroval razne umotvore, umetniške stavbe in kitajske stolpe?

Kako so mu nevaležni Belgijci vračali te dobrote? Za Kongo državo so rekli, da je oplenjena in državni poslanci so mešetarili z njim radi malenkosti — par milijončkov, ktere je kralj v svoji ponižnosti zahteval kot odkupnino.

Njegovo veselje do gradnje so nazivali razsipnost. Še v zadnjem zasedanju je pokopal parlament načrt za olepšavo Bruselja. Ali bo morda parlament glede vojaškega načrta mehkosrčnejši? Kaj še! Že iz teh podatkov je razvidno, da ima pohotni Leopold vzroke za svojo jezo. Pa če še povemo, kako so ga v parlamentu zasmejevali radi njegovih slabosti do nežnega spola, potem lahko vsakdo razume, zakaj hoče Leopold obesti kraljevski poklice na klin.

No, belgijski narod ne bo z njim zgubil nič. Znebil se bo kronanega postopača. Ali vbogi šalji-vi listi! Od kod bodo sedaj jemali gradivo za svoje dovtipe?

— Taft je rekel na obisku v Chicagu, da bi bil član strokovnega društva (unije), ako bi bil delavec.

Taft je pa sodnik in kapitalist, torej ni v pravem pomenu besede strokovno organiziran delavec, ker njegovi interesi so drugod in ne v delavski strokovni organizaciji. Vzle temu pa imamo naivne delavce, ki si domišljajo, da pripadajo k isti družbi kot Taft.

— V Srbiji so na dan obletnice anektacije Bosne in Hercegovine po Avstriji bile zaprte trgovine, na hišah so pa razobesili črne zastave. Dijaki so po ulicah demonstrirali s klici: doli z Avstrijo.

Kje je John Stanko? Doma je iz Gornjih Spovje pri Cerkljah na Kranjskem. Pred leto dnij je bival nekeje v Coloradu. Ako kdo rojakov ve zanj, naj blagovoli naznani njegov naslov njegovega sestrana. Františki Rudman in Neži Potokar — 85 Gale St., Aurora, Ill.

AGITACIJA.

Sodr. Ivan Puček je poslal \$15 naročnine. Sodrugi, posnemajte ga!

Sodr. M. Kulović je poslal dve polletni naročnini.

Sodruga v Chicagu opozarjam, da bo v sobotu dne 23. t. m. seja socialističnega kluba v Narodni dvorani na Center ave. Začetek seje ob 8 uri zvečer. Pridite vsi! Frank Podlipce, tajnik.

KNJIŽEVNOST.

The People's Hour and the Other Themes, by George Howard Gibson, Original Drawings by Ralph M. Grow. Pp. 139. P. H. Murray & Co. The Englewood Publishing House, Chicago, Ill. 1909. — To je knjiga, ki vsebuje pesmi in érte iz delavskega življenja v Ameriki. Knjiga je lična in podučljiva, zlasti za tiste, ki se zanimajo za novodobno delavsko literaturo v angleškem jeziku. — Druga knjiga, izdana po istem zalo-gatelju — Murrayu — se imenuje "The Mills of Mammon", by James H. Brower, with Illustration by F. L. Weitzell and Henderson Howk. Pp. 491. — 909. — Ta knjiga vsebuje celotno povest, ki ob-sega malone vse detalje delavskega življenja v ameriški politični in gospodarski borbi je ena tistih knjig, ki se prištevajo "Junglu", "Scarlet Shadow", "Iron Hills" i t. d. Angleška delavska literatu-ra raste od leta do leta, kar je go-tovo znamenje, da raste socialis-tična ideja.

Naši sodrugi, ki razumejo an-gleški in zbirajo novoizšle knjige soc. pisateljev v svoje knjižnice, naj ne pozabijo na predmenova-ni knjigi. Naroči se jih pri P. H. Murray & Co., Joliet, Ill. Po ce-nah knjigam je treba uprašati iz-dajatelje z dopisnico.

Čegav je zrak? Dandaj je vsa-kdo mislil, tudi največji nasprotnik socializma ali skupne lastni-ne, so mislili, da zrak se ne da monopolizirati ali osvojiti kakor kakšna privatna lastnina. Toda blaženi kapitalistični sistem pri-gljal nas je že tako daleč, da bodo ljudje kmalo morali plačevati da-vek za dihanje zraka! Na Zapadu sta dve kompaniji, kteri lastujeta postaje za brezžični brzojav. Ker pa jedna kompanija lahko vjame brzojavko, ki je namenjena drugi in zopet obratno, sta si zdaj obe kompaniji v laseh radi — zraka. Jedna kakor druga bi rada monopol ozračja, da tako zavaruje svo-je brzojavke. Čegav je torej zrak in koliko je vreden?

V Chicagu in v drugih velikih mestih so ljudje, kteri še nikdar v svojem življenju niso videli niti jednega zrna pšenice, a v jednom samem letu napravijo več profita s pšenico kakor pa deset tisoč farmarjev skupaj v desetih letih. In ti ljudje ne posedujejo nobene kmetije. Dovolj je le, da posedu-jejo železnice in žitna skladišča in da po par ur na dan lepo kom-fortno presede na borzi. Tako se deli s farmarji! Kajne, veliko lepše je "obdelovati" farmarje kakor pa farme.

V New Yorku je bila velika Hudson Fultonova slavnost. Omo-gorčili so jo delavci. Delavci so naredili ves sijaj in krasoto, ktero je uživalo toliko tisoč denarnih gledalcev in gostov. Delavci so omogočili vso slavnost in morna-rično parado — a videli je niso. Prostori in sedeži, od koder se je lahko videlo parado, prodajali so se po pet dolarjev in še več. Hudson-Fultonova slavnost je bi-la torej prirejena na delavske stroške samo za bogataški razred; okoristila je samo kapitaliste, prvič z užitkom slavlja samega in drugič z "zaslužkom" na sedežih. Delavci, ki ni mogel plačati pet dolarjev za sedež, je pa stal v ozadju . . .

Čuj, delavci, ali še ne veš tega, da je v očeh kapitalista vsaka konjska mrha ali vsaka mula več vredna kot ti? Ko bi bil vsaj toliko vreden kakor je mula, ne bi se ti treba brigati za hrano ne za stanovanje: boss bi ti že preskr-bel oboje. Tako pa ne. Mula res trpi kakor ti; vleče kakor ti — toda bolje živi! Ali vidiš zdaj "point"? Kakor pravi Anglež. Veš li, pri čem da si? Čuj dalje! Socialisti se borijo za drugi sis-tem, ki bo napravil iz današnje mule-delavca človeka; za drugi

sistem, ki bo izjednačil bossa človeško mulo visoko nad živo mulo. Spreglejaj in pridru-se nam!

Listu v podporo.

Anton Meznarič, La Salle, Ill. 25c.; John Bergant, La Salle, Ill. 25c.; Fant z Oglesby, Ill., 25c.

Izguba in nadomestek.

Človeško telo je podoba sve-skega dela. Neprestan boj, z d-bitkom na eni strani in izgubo drugí, izguba in nadomestek. Majčkene stanice, iz kterih o-staja telo, umirajo in njihovo gubo nadomeščajo novorojeni lice. Dokler je telo vstanu, na-meščati celo izgubo, je v zdrav-stanju. Če je izguba večja ne-nadomestek, potem nekateri tele-ni organi oslabe in obole. Pola- uživate Trinerjevo ameriško zdravilno grenko vino, popolnoma zanesljivo toniko, ki izpopr-vse organe k delu i tako brž na-domesti izgubo. Uživaj ga po-vseh boleznih v zvezi z izgubo te-ka in telesne moči. V lekarni Jos. Triner, 1333—1339 So. Ash-land Ave., Chicago, Ill.

Importiran starokrajški tobak vsake vrste

za cigarete, pipe in žvečenje. Im-portirane cigare in cigarete. Va-pristno in po zmernih cenah.

VAC. KROUPA,

1243 W. 18th St. Chicago, Ill.

ZANIMIVA BROŠURA

"Kako so nastale vere in bogovi?"

se dobi odslej za polovico znižano, t. j. 15 centov en izvod, po izdajatelju Ivanu Kaker, nova šte-va 1922 (ne več 629!) Laflin St. Chi-cago, Ill.

Vsak v resnici naprednomislel-delavci bi jo moral čitati.

Sodrugi! Priporočajte hrvatskim de-lavcem "Radničko Stržo", edini hr-vatski socialistični list v Ameriki. 1243 W. 18th St. Chicago, Ill. Naročnina \$2.00 na leto. Naslov: 606 Centre Ave., Chicago, Ill.

POZOR!

Podpisani naznanjam roja-kom v Chicagi in okolici, da sem odprl novi saloon na 825 Blue Island Ave. Točim dobro pivo, vino in dobro wi-sko. Se priporočam.

John Mladic

825 Blue Island Av. Chicago

Halo, Johnny!

Kje si pa bil včeraj? Saj veš kje, kaj-kjer je največ zabave. Ali še ne veš, da je največ zabave v GOSTILNI.

John Košiček,

590 So. Centre Ave., Chicago, Ill.

Aka hočeš dobro naravno vino po-oglašaj se pri

JOS. BERNARD-U

620 Blue Island Avenue

Telefon Canal 842 CHICAGO

Pri njemu dobiš najboljša kalifornijs-aka in importirana vina.

Najboljše in najfineste obleke

so po nizki ceni na prodaji pri H. SCHWARTZ,

16—18 N. Halsted St., Chicago. Velika zaloga klobukov, čepic, čevljev, perila in kovčkov.

Kdor kupi za pet dolarjev, dobi darilo.

I. STRAUB

URAR

1010 W. 18th St. Chicago, Ill.

Ima večjo zalogo ur, verig, prst- nov in drugih dragotin. Izvraje vsakovrstna popravila v tej stroki po zelo nizki ceni.

Obličite ga!

Društvene regalije, kape, prekoramne banderle itd.

za slovenska društva najbolje pre-kupi

Emil Bachman

580 So. Centre Ave., Chicago, Ill.

Zopet jedna žrtev kliče po maščevanju!

KRALJEVSKO-POPOVSKI U-
KOR! — ŠPANSKI UČENJAK
IN REVOLUCIONAR, PROFE-
SOR FRANCISCO FERRER, PA-
DEL KOT ŽRTVA IDIJOTA
ALFONZA IN NJEGOVE BAR-
BARSKJE JEZUITSKE VLADE.

Slava njegovemu spominu!

Španija! — Dežela prokletstva
in črne popovske kuge! — Španija!
Dežela Torquemada! — nate-
nialne! — inkvizicije in satanskih
ruk že od pamтивека! — Zemlja
gorja, namočena in prepojena s
travo nedolžnih! — Španija! —
kdaj bo izbrisana tvoja sramo-
tina!...

Zločin na zločin, umor na u-
mor — to je rekord razbojniške-
ga brloga v Madridu, ki se ime-
naje vlada. In glavni hajduk
med ostalimi razbojniki — dikta-
torji, popi, kapitalisti, jezuiti itd.
v tem brlogu — glavni hajduči-
na, ali pa največji strahopetnež
kakor se že vzame, kraljevski be-
lak, idiot vseh idijotov, fakir Al-
fonzo, kateri je komaj ušel otroš-
temu smrklju, brodi že do vratu
v gorke proletarske krvi.

Da bo pa njegova morilska sla-
va še večja, pomočil je španski
kraljevski idiot Alfonso zopet
roke v človeško kri. Na njegov u-
kaz se je zadnji teden izvršil ne-
zaslišen umor — umor, kakršnega
najbrž ni bilo odkar je v sred-
njem veku v Rimu vgasnila grma-
da, na kateri je zgorel slavni Gio-
rino Bruno. Minolo sredo, 13. ok-
tobra, je bil v Barceloni na Špan-
skem umorjen profesor Francis-
co Ferrer, španski revolucionar
in veliki izobraževalec zatiranega
ljudstva. Nasilna smrt tega moža,
kateri je ves čas svojega življenja
delil izobrazbo znanja lačnemu
španskemu ljudstvu in se boril za
svobodo in pravice tlačanih slo-
jev, je presenetila in do skrajno-
sti razburila ves naobraženi svet.

Kdo je bil Ferrer?

Mož znanja in energije! Fran-
cisco Ferrer je bil v Španiji to,
kar je bil v Ameriki pred poro-
m republik George Washington:
pripravljal je tla revolucije
in bodoči republiki, ljudski samo-
vladi. Španska je izključno kle-
kikalna država; pogje imajo ob-
last nad vsem. Priprosto ljudstvo
vava v največji nevedni in temi.
Namesto šol imajo same cerkve
in kloštre. Kolikor pa je šol, pou-
čavajo tamkaj v glavnem same
verske bajke in druge božje ne-
umnosti. Vse to je videl in znal
Ferrer, zato je hotel nesrečnemu
ljudstvu pomagati. Ustanov-
ljal je svobodne šole; ustanov-
il je vse polno takih šol v Barce-
loni in drugod po španskem na
svoje lastne stroške.

In to je bil njegov zločin! —
razbojniški brlog vlade s farsko
terhaljo vred ne mara takih šol,
ker bi se mladina vzgajala v naj-
čistem znanju. Vladni roparji in
pogje hočejo, da ostane ljudstvo
vedno nevedno, zabito, neumno in
nedasto, da se ga lažje izkorišča.
Zato so pa sovražili Ferrerja in
njegove šole. Prežali so na pri-
ko, da uničijo vrlga moža. In
zaknili so jo kmalu. Pred par
desetimi, prigodno barbarskega, o-
stajalnega klanja v Maroku, je
zaknila v Španiji revolucija; pro-
tarijat je s krvjo protestiral pro-
tvojni. Središče revolucije je bi-
lo naravno v Barceloni, kjer je
bil Ferrerjev dom. In zdaj je i-
nala črna banda povod. Idiot Al-
fonzo je šel lahko na delo. Areti-
li so Ferrerja, češ, da je on hu-
jal delavce k upor in krvavim
gredom. Obdožili so ga, da je
povzročitelj in glavni voditelj
revolucije. Po kratki justični ko-
sediji, ki so jo nazvali obravna-
va, je vojno sodišče obsodilo pro-
fesorja Ferrerja na smrt.

Ko se je zvedelo za to obsodbo,
ki je ves naobražen svet v ce-
li Evropi in protestiral proti
samski vladi. Vstali niso samo
redni delavci, temveč tudi pri-
rodniki buržoazije, največ uče-
lci in znanstveniki, zavzeli so
se za Ferrerja in brzojavljali
idiotu Alfonso, da naj prepreči
prištev obsodbe. Tudi Ferrerje-
vi hči, ktera ješla v Pariz, brzo-
javila je dan pred umorom kralju
arileu, prosila ga, da naj ohrani
tlenje njenemu očetu. Toda i-
diot Alfonso se ni zmenil nič.

Umri je kot junak.

Strahopetni umor se je izvršil
zadnji sredo 13. oktobra zjutraj.
V trdnjavi Montjuich, kjer je bil
zadnji čas zaprt, postavili so Fer-
rerja v graben k zidu, in ko so na
povelje generala Esperina zagr-
mele puške — ležal je veliki bori-
lec za prava tlačanih v svoji kr-
vi...

Profesor Ferrer je padel kot
pravi junak. Pokleknil ni, marveč
ponosno stoječ pokonec je svojim
morilem zaklical: "Jaz stojim.
Živele moderne šole!"

"Živele moderne šole!" —

— so bile njegove zadnje besede.

Hurikan mednarodne demon-

stracije. — "Dol z Alfonzom!"

Se tisti večer po umoru in dru-

gi dan završile so kakor vihar po

Evropi in Ameriki silne delavske

demonstracije in protesti proti i-

dijotu Alfonso in njegovi fars-

ki vladi. Največji odmev je bil v

Parizu. 10.000 delavcev se zboro-

valo na Place de Clichy odkoder

so z grmečimi kliči "Alfonzo mo-

rilee!", "Dol z Alfonzom!", "Vi-

ve Ferrer!" hiteli demonstrirati

pred španski konzulat. Na prote-

stnem shodu je med drugimi go-

voril tudi znani antimilitarist

Herve, kateri je med drugim rekel

tudi tole: "Mladi kraljevski idiot,

kterega niso omešile solze Ferrer-

jeve hčere niti protest vsega civil-

iziranega sveta, je navadni mo-

rilee. Končal bo kakor je končal

njegov sosed, portugalska kralje-

vška svinja! Svojo smrtno obsod-

bo je že podpisal, in kadar pogine

kakor pes, noben pameten človek

na celem svetu ne bo potočil niti

jedne solze za njim!" Pri demon-

stracijah v Parizu je prišlo tudi

do krvavih spopadov s policaji

in jeden policaj je bil ubit in do

dvesto oseb ranjenih.

V Rimu so delavci za 24 ur u-

stavili vse delo. Na tisoče de-

monstrantov je obkolila špansko

zastopstvo in odmevali so kliči

pravične jeze: "Dol z nazadnjaš-

tvom!", "Dol s klerikalizmom!",

"Dol z jezuiti!", "Dol z Merry

del Valom!" (papežev tajnik)

"Živel Ferrer!" Vojaštvo je stra-

žilo Vatikan.

Simpatični štrajk je vprizorilo

zavedno delavstvo tudi v Neaplu,

Turinu, Bruslju in drugod. Iz

Trsta, Avstrija, se brzojavlja, da

so bile tamkaj zvečer 14. okt. tu-

di velikanske demonstracije. Ti-

soče delavcev je zborovalo na pro-

testnem shodu in korakalo po uli-

cah. Zaprti so bila vsa gledališča

in kavarne.

Chikaški socialisti so priredili

protestni shod v četrtek zvečer

v svoji dvorani na 180 Washing-

ton st. Sprejeli so resolucijo, ktera

na najostrejšo obsoja nečuten

umor in razbojniško špansko

vlado.

Protestirajmo tudi mi!

Protestirajmo tudi mi, sloven-

ski delavci v Ameriki! Protesti-

rajmo najgorčnejše proti barba-

skim morilem profesorja Ferrer-

ja na Španskem! Naš protest naj

se druži s protestom milijonov in

milijonov, ki odmeva te dni po

širnem svetu. Dol z morilem

Alfonzom! Dol z razbojniško je-

zuitsko vlado v Španiji! Svobodno

lahko rečemo, da ta barbarski

umor bo stal idijota Alfonso nje-

gov gnjili tron. Kronani ubijalec

si je že dovolj nasejal vetra —

čas je, da enkrat žanje zasluženi

vihar!

Večno bo živel Ferrer! Za to so

poskrbeli tirani. Včeraj so znali

za njegovo ime morda tisoči —

danes že vedo milijoni!

Mir njegovemu pepelu! Slava

njegovemu spominu! Slava! Sla-

va!

ZADNJA POROČILA O FER-

RERU.

— Iz Barcelone se brzojavno

poročajo podrobnosti o usmrčenju

Ferrerja. Ferrer je prosil generala,

ki je vodil eksekucijo, naj mu ne

zavežejo oči. To prošnjo mu je

general odklonil s pripombo, da

"izdajalec" ne smejo gledati vo-

korakali s črnimi zastavami po

mestu in klicali: "Smrt Alfonso!

Smrt papežu!"

Zvečer je prišlo pred španskim

konzulatom med demonstranti in

policijo, ki je čuvala konzulat, do

boja.

— Na Dunaju so demonstrirali

socialisti proti španskim krvni-

kom. Fejklici na španskega kra-

lja in špansko vlado so se čuli vse-

povsod. Špansko poslanstvo stra-

žita policija in vojaštvo.

— Po celi Italiji protestirajo

delavci proti strahopetnemu umo-

ru, ktereja je izvršila španska vla-

da kot zaveznička črnuhov nad člo-

vekoljubom Ferrerom. Največje

demonstracije se vrše v Rimu, Mi-

lanu in Florenci.

— V Franciji demonstrira vse

proti španskim rabeljom. Iz vseh

mest in trgov prihajajo poročila o

demonstracijah.

Več mestnih zastopov je spreje-

lo protestne resolucije. Župan me-

sta Cherbourg je poslal nazaj

španskemu poslanstvu odlikoval-

ni red, ktereja mu je podaril

španski kralj.

Zastop mesta Pariz je sklenil

prekristiti eno ulico v ulico Fer-

rera, zaeno pa skrbeti za vzgojo

dveh njegovih vnukov.

— Tudi na Angleškem se vrše

z delavske strani protestni shodi

zoper španske vladne morilee.

"London News" piše v uvod-

nem članku:

"Ako so usmrtili profesorja

Ferrerja, najplemenitejšega in po-

žrtvovalnejšega človeka v Evropi,

ki zasluži ime: španski Tolstoj, po

obravnavi, ki je zasmeh prava, po-

tem so zasramovali vse civiliziran

svet."

Ta odstavek dokazuje, da se

vsa Anglija zanima za usodo Fer-

rera.

Angleška vlada ne taji, da bo

usmrčenje Ferrera provzročilo

splošno revolucijo v Španiji in če

pride do revolucije, da bodo pro-

stovoljci vseh narodov hiteli v

Španijo, v boj za osvoboditev

španskega naroda iz farske suž-

njosti.

Na Angleškem protestira vse:

delavci, kapitalisti in plemeniti-

ki, socialisti, liberalci in konzerv-

ativci. Ves angleški narod je na

strani Ferrera, ki pravi, da žrvi-

stve smrtno obsodbe ni le hudodel-

stvo, ampak je gola brezstidna ne-

sramnost.

— "Petit Parisien" se poroča

iz Barcelone, da je po usmrčitvi

Ferrerja počilo šest bomb, da je

šest vojakov vbitih.

— V Chicagi so dne 14. t. m.

priredili socialisti protesten shod

zavoljo usmrčenja Ferrera.

Sodr. Fraenkel je imenoval ta

umor napad na politično svobodo.

Sodr. Viktor Berger je rekel,

da je dolžnost, da 30.000.000 soci-

alistov vsega sveta protestira pro-

ti temu groznomu hudodelstvu.

Ta dogodek je rezultat sistema, ki

provzroča, da zavzemajo odgovor-

na mesta parasitje, kot španski

kralj. Ferrer je bil neutrudljiv

delavec na polju prosvete. Njegov

edini zločin je bil, da je ustanov-

ljal šole.

— Ne moremo molčati, treba

je, da o tem najpogledjsem umo-

ru, kar jih pozna sedajna doba,

tudi spregovorimo. Od Sokrata

sem, pa do danes so vladajoči, če

so bili pod vplivom duhovščine,

morili ljudi, ki so hoteli vsejati

prave človekoljubne nauke v lju-

daka srca.

Tudi Krist je bil žrtev farjev.

Židovski farji so si prizadevali

največ, da so Krista pribili na

križ.

Danes so si pa tisti prizadjali

največ, da je španska vlada vmo-

nila Ferrera, ki trdijo da so Kri-

stovi namestniki. Iz tega zaklju-

čemo na kratko. Vsaka ortodok-

sna vera je največja nasprotnica

družabnega, političnega in vsake-

ga družega napredka. Višji duho-

vniki črtijo najbolj tiste ljudi, ki

uče ljudstvo resnice.

— Ne moremo molčati, treba

je, da o tem najpogledjsem umo-

ru, kar jih pozna sedajna doba,

tudi spregovorimo. Od Sokrata

sem, pa do danes so vladajoči, če

so bili pod vplivom duhovščine,

morili ljudi, ki so hoteli vsejati

prave človekoljubne nauke v lju-

daka srca.

Tudi Krist je bil žrtev farjev.

Židovski farji so si prizadevali

največ, da so Krista pribili na

križ.

Delavec Ševirjov.

Povest iz dolo ruske revolucije.
Spisal M. Arcibašev. Poslovenil Jože Zavertnik.
(Dalje).

Aladjev je želel napisati nekaj velikega: v kratki besedi naslikati brezštevilno slik polnih moči in življenja, ktere veže neka velika notranja ideja. To bi rad povedal, kar ga tako veselilo in muči. Njegova glava je bila vroča, v njegove oči so stopile solze; dozdevalo se mu je blizo in da se lahko doseže. Ali trepetajoča zavest njegove brezmoči mu je izpraznila dušo.

"Kako bi to zvršil?" Zastokal je globoko in mislil tako ponižno, da mu je odleglo pri srečju.

"Ce ne bom jaz! No, bo kdo drugi. Svojo nalogo bom že zvršil."

Nekaj časa je stal v sobi in gledal, ne da bi kaj mislil, z mokrimi očmi podoba Tolstaja, ki je s stene ostro prerokovalno zrla na njega.

Postavil je cigarete in petrolej-ko na mizo, ki je bila pokrita s časniki. Raztegnil je svoje ude in se vsedel.

Aladjev je sedel dolgo, skoraj do jutra in pisal.

Od ljubezni vnet je pisal, kako umirajo kmetje za svoje prepričanje na morišču: mirno, brez besedij, ne da bi smatrali to za junštvo, brez navdušenih spevov, kot da bi vedeli za nekaj, kar je drugim prikrito. Dim cigaret se je počasi v gostih oblakih ovijal okoli petrolejke in se zgubljal v mraku. V sobi je bilo vse tiho, le temna noč je gledala skozi okno v sobo. Komaj je bilo mogoče predočiti si, da je njena mrtva nesvitloba le varanje, da nekje za strehami, na širokih ulicah svetijo tisoči živih ognjev, se peha kramljajoča množica, da so restavrantni odprti, da se na veselih blišče nage rame, v gledališčih se čujejo glasovi; da ljudje govorijo, se zaljubijo, bojujejo za življenje in uživajo življenje.

Za steno, na trdi postelji je ležal nepremično Ševirjov. Njegove hladne, širokodrte oči so pa zrlle z neupogljivim izrazom v tmino.

Edino okno Ševirjove sobe je bilo proti zidu, nad katerimi se je razprostiral ozek trak sivega neba, ktere ga križali sajasti in zakajeni dimniki. Okno je imelo poseben vtis; vsled golih sten se je dozdevalo presvetlo in hladno. Na tlaku ni bilo opaziti prahu, na mizi ni ležala nobena knjiga. Ako bi vsobi ne sedel brezmišleno Ševirjov pri vratih bližje sobe, mesto pri oknu, bi vsakdo mislil, da ni nikogar v sobi.

Kot sveča, ne da bi gnil, je z hrptom naslonjen na vrata sedel Ševirjov. Le sprsti je tiho trkal na kolena. Njegove oči so zrlle brezizrazno, kot da bi mehanično študiral postelj. Ali gibljeji, ktere je bilo komaj opaziti, so pričali, da pazno prisluškuje na vse, kar se v hiši vrši. Najprvo je čul, da je Aladjev pil čaj in potem odšel. Potem je poslušal in stražil oddaljene glasove, ki so po malem oznanjali živo življenje, ki se je gibalo okoli njega.

Za vrati, pred katerimi je sedel — to je Ševirjov že vedel — je živila mlada, naivna in malce gluhosilvilja. To je spoznal po njenem zvonkem glasu, napolnihem brenčanju šivalnega stroja, po materinskem glasu, s katerim ji je gospodinja očitala kaj in po bojazljivih vprašanjih in nežnem glasu: Kako?

Nadalje v hodniku, za zastorom, so rili starili ljudje v kopici enaj kot črvi v mrhovini in so si napol tiho vedno pripovedovali nekaj.

To bojazljivo semitje stopicanje starih, ki je včasih ponehalo, kedar jih je kaj vznemirilo, se je čulo ostudno v samoti.

Prišla je gospodinja k Ševirjovu. Suha starka, s kalnimi in ugasnjenimi očmi. Ko ji je Ševirjov plačal stanarino, je gledala dolgo denar in ga tipala s suhimi prsti.

"Oslepele sem..." je rekla žalostno in mirno. Kasneje je slišal Ševirjov, kako je denar pokazala šivilji in ji ta jasno in glasno, kot vse golobice, ki ne razumejo, da se jih čuje, odgovorila:

"Vae v redni, Maksimova."

Tako je Ševirjov sedel skozi tri ure, ne da bi spremenil svojo po-

zicijo. Le njegovi prsti so gibali vedno hitreje. Pazno in resno je vsesaval v sebe za nek namen vse te brezbarvene glasove, ki so brez besedij pripovedovali, kako revno in sirotno je lahko človeško življenje.

Potem je vstal naglo, se oblekel in odšel.

Ševirjov je stal na dvorišču tvornice in gledal skozi veliko in omareženo okno v delavnico.

Tam, notri je bremčalo in ropotalo, in šipe so tudi na tiho zvenketale. Skozi okna je prihajalo mnogo svetlobe v delavnico. Z dvorišča, nad katerim se je visoko razprostiralo modro in svitlo nebo, se je pa dozdevalo, da je v dvorani večer mrak. Videlo se je, kako verige kot strahovi lezejo gorindol, kako se gonilna koleša viharo in dozdevno tiho sučejo, kako se brezkončna jermena zgubljajo v temi. Vse se je suhalo in drnilo, kot bi se mudilo nekam. Le ljudi ni bilo skoraj videti. Včasih se je prikazal sredi črnih in svetlih pošastij blede človek z mrljiškimi očmi, da se je zopet zgubil v mraku, ki je bil poln gibanja in bučanja. Dozdevalo se je, da to strašno bučanje vedno narašča, dasi je bilo vedno enako. Pranske šipe so pa provzročale, da se je vse zgubljalo v brezbarvenem tonu, enako in živo, kot na platnu velikega kinematografa.

Vprav pri oknu, zadaj za gibajočimi črnimi drogi, koles in kopti je finočlenasto čudo stružilo medeno ploščo s svojim kovinastim zobovjem, od ktere je padalo fino in zlato oblanje.

Nad njim se je pa zibal sključen človeški hrbet; umazane, velike roke so gibale semintje.

To zibanje je bilo enakomerno, monotono in se je družilo z gibanjem malega stroja.

To čudo je opazoval Ševirjov z bistrim okom. To je bil stružnik, za kakeškim je stal pet let dan za dnevom, od ranega jutra do pozne noči, ne da bi se bile spolnile njegove želje, ktere je gojil, ko je prvič prišel k stružniku. Delal je, zdrav ali bolan, žalosten ali vesel, zaljubljen ali mučen po mislih, ktere je ljubila njegova duša.

Ako bi zdaj kdo videl Ševirjovo oko, bi se začudil nad tem posebnim izrazom: ni bilo več hladno in jasno kot po navadi, tih žalost je tlela v njemu in včasih je vzplamtel nepotolajljivo in jekleno sovraštvo. Zagibale so tudi njegove ustnice — ali poznati ni bilo, je li smehljaj, ali pa Ševirjov šepeta tiho?

Tako je stal dolgo. Slednjič se je pa obrnil kot na povelje in odhajal je s trdimi koraki.

"Kje je pisarna?" je prašal prvega delavca, ki ga je srečal.

"Tam. Drugi vhod," je odgovoril delavec in obstal. "Ne bo sprejet," je pristavil napol milosrdno in napol škodoželjno in se smejal, na kar so se med ozkimi in plavimi ustnicami prikazali veliki lačni zobje — beli kot kakšnega zamorca.

Ševirjov mu je gledal v obraz, kot bi hotel reči: " — Že vem..."

Odprl je vrata in vstopil v pisarno. Čakalo je že kakih deset delavcev, ki so sedeli pod dvema velikima belo pobarvanima oknom. Na svitem ozadju je bilo opaziti le temne sence; na neki plesi se je zrealila kaplja svetlobe kot na mrtvaški glavi. Brezpotezne in mrtve sence so se obrnile proti Ševirjovu, potem se zopet ponižno udale v čakanje. Ševirjov je obstal pri durih.

Dolgo časa je bilo tiho. Slednjič so zahreščala notranja vrata in človek z debelim in kratkim vratom je vstopil v pisarno.

"Nikozorov, kazenski seznam!" je zapovedal s samozavestnim glasom.

Pisar je odložil pero in pričel brskati med kopice modrih knjig, zaeno so pa gladke sence, ki so se dvignile pri vstopu delavce, hitele od vseh strani obelom proti njemu. Strgano in ponošene jopice, preluknjane čepice, umazane čevlje, blede in upadle obraze, obrazi z lačnimi očmi in doli viseče krepke roke je bilo nakrat opaziti v svitlobi.

"Gospod delavodja!" se je čulo naenkrat iz več hripavih grl.

Debeli človek je jezno potegnil pisarju knjigo iz rok in se obrnil proti njim.

"Že zopet ste tu!" je zarezal glasno. "Ej, zunaj visi tablica!"

"Dovolite majhno pojasnilo" — star delavec, ki je ril naprej, je hotel potolažiti delavodjo.

"Kakšno pojasnilo! Ni dela — dovolj! Ni naročil. Kmalu bomo tudi mi brez posla. To je jasno!"

Za trenotek so obmolknili vsi. Stari delavec je pa zopet pričel s solzami v očeh:

"Razumemo... Če ni dela, seveda... ni dela. Ali ni za živeti. Umiramo gladi... Če bi smeli govoriti z inženirjem Pustovojijem... gospod nam je obljubil... naj se zopet zglasimo..."

Njegove sveteče, lačne oči so polne molbe in strahu iskale pomoči pri delavodju.

"Ne," mu je razjarjen, nakrat prestrigel govor.

"Fjodor Karlovič..." je prošil starec, kot bi ne slišal.

"Stokrat sem vam že povedal," je rekel delavodja z nemškimi povdankom, ktere ga ni bilo preje toliko opaziti, "da inženir nima s tem posla."

"Ali gospod..."

"Zdaj ni v tvornici," je dejal Neme in se obrnil.

"Ali je to mogoče, saj stoji gospodova kočija pred vhodom," je pripomnil nekdo.

Delavodja se je urno obrnil tje in po njegovem obrazu se je razlila hladna jeza.

"Tako... naj le stoji. Toliko bolje za vas!" je spregovoril norčljivo in stopil korak bližje k vratom.

"Fjodor Karlovič," je proseče zaklical starec, "usmislite se... ali nisem bil vedno priden."

"To je res!" je dejal mojster. "Postaral si se. Brat, čas je za pokoj... Ne hodi sem. Nima pomena!"

Zagrabil je za kljuko.

"Usmislite se. Bil sem..."

Vrata so se zaprla in besede stareca so vdarile ob rmenkasto steno. Starec je obstal in razprostrl roki, kot bi hotel reči:

"Kaj bo sedaj?"

Nakrat so pričeli pokrivati se vsi in odhajati.

Razkropili se niso, ampak drenjali so se pred vhodom kot čreda. Najbrž so bili nekteri brez doma; gledali so brez cilja in apatično pred se. Nekdo je prižgal cigareto, drugi so ji sledili z očmi. Zmečkana cigareta ni hotela goreti dlje časa.

"Ne stoji proti vetru," ga je nekdo opozoril prijazno.

"Ah... je odgovoril delavec, ki je pušil in tresčil cigareto, ob zid, kot bi ne vedel, kaj dela.

"Glej, kaj naj storim... Že tri dni nisem jedel," je menil sestrastno fant in se nasmejalo, kot bi pričakoval pohvale za dober dovtip.

"Ne boš jedel tudi četrti dan!" mu je odgovoril tisti, ki je skušal pušiti.

V tem trenutku je stopil z hitrimi in elegantnimi koraki plavalos gospod z navihanimi in močnimi brkami iz nekega drugega vhoda na ulico. Ko se je prikazal, je prišlo takoj življenje v malo delavsko krdelec. Zganili so se nervozno, storili so par korakov naprej in obstali. Starec je potegnil čepico raz glavo in pokazal svojo umazano plešo. Preko inženirjevega obraza je šinila sena. Hotel je nekaj reči, pa je skomiznil z ramenama in pogledal očitajoče navzgor.

"Stojan! Sem! Za vraga..."

Debeli kočijaz z uro za pasom je obrnil konja proti vходу. Inženir je urno in gibeno skočil na voz in se vsedel na gugajočo sedež. Lisičje reči vrance je potegnil, kot bi imel igračka za seboj; griva je zasvetlikala, gumasta koleša so napravila mehak polukrog in voz je odrdel skozi tvorniška vrata.

Delavec so se razšli.

Ševirjov je odhajal zadnji. Roki je vtaknil v žep, zravnal se je in hitro odšel po cesti navzdol.

V vodenjasi svitlobi jesenskega dne se je dozdevalo veliko mesto še umazanaje in mrzljaje kot navadno. Kot pšica ravne ulice in ceste so se zgubljale v modrikasti megli; daleč zadaj, kjer so se ljudje, konji, hiše in svetilke zgrinjali v umazano modro barvo, se je prikazevala ozka, pozlačena špiča stolpa na poslopju admirallata.

V kletski gostilni, kjer je Ševirjov obedoval, je bil velik hrup in trušč. Tobačni dim, znoj in kuhinjski vonj so se združili v mokro soparo, ki je bila podobna močvirni megli.

Ševirjov je sedel za oknom, pred katerim so se človeške noge premikale v nepregledni vrsti. Komolec je imel na mokrem namiznem prtu in podpiral si glavo in skozi dim gledal sence, ki so se premikale okoli vijugastega biljarda. Suho pokanje, vesel smeh in zabavljanje je prihajalo od tam. Nekdo med njimi, nek koščen fant z nezaupnim obrazom, uhanom v ušesu je skrbel za zabavo družih; bril je norec iz kmetiča, ki je z brezmišelnimi interesantnimi očmi zrl v njegove ustnice. Fant mu je lagal, lagal z navdušenjem, pri tem se pa tako zabaval, da je pozabil svojo ulogo in se pričel tleči po kolenih in govoriti občinstvu.

"Ali ta je tepec, bratee. Osleparim ga, kolikor hočem!..." Vse, vse verjame, bratee."

Kmetič se je zasmeljal v zadregi, mignil je z rokama in se obrnil proč. Ali fant z uhanom v ušesu se je vlegel s prsi na mizo in široko odprl usta in pričel svečano znova.

"Ali takrat, ko sem stanoval v Pensii..."

Kmetič se je zganil, stegnil je vrat in potem zopet ponižno zrl v ustnice pripovedovalca.

Vsak trenotek so zaškrpale vrata in prihajali so novi gostje, kterih kletve je bilo čuti že z ulice.

Mrak se je gostil, megla se je zgoščala in hrup je bil grozen pod nizkim stropom. Hrup, smrad, dim, ljudje in kletvine so se spojili v umazan klopčič, ki je kot mora tlačil vsa bitja, v kterem ni bilo ločiti posameznikov in posameznih prizorov.

K mizi, za ktero je sedel Ševirjov, je prisedel kmalu suh človek z dolgim vratom in zamaknim obrazom. Bil je najbrž razburjen. Podprl je glavo z roko, potem se je pa obrnil ali pa obračal na stolu, ali je pa stikal po žepih. Večkrat je pogledal Ševirjova, kot bi ga hotel nagovoriti, pa se ni upal. Ševirjov je to opazil ali pogledoval je hladno. Po mastnem dovtipu fanta z pahanom v ušesu, ki je spravljal vse poslušalce v sameh, kmetiča pa v zadregu, se je dolgovratni človek obrnil proti Ševirjovu in smehljaje pokazal na fantu:

"Ta le je tudi pravi tiček."

"Da..." je nerad odgovoril Ševirjov.

Dolgovratnež se je obrnil, kot bi čakal na priložnost in rekel s takim obrazom, kot bi skočil v vodo.

"Sodrug, vi ste tudi naš, kaj... delavec?"

(Dalje prih.)

NAŠI ZASTOPNIKI.

La Salle, Ill.: John Puček.

Conemaugh, Pa.: Frank Podboj.

St. Louis, Mo.: Vincent Cainkar.

New York-Brooklyn: Feliks Kramarski.

Johnstown, Pa.: Math. Gabrenja.

Colorado City, Colo.: Drag. Pogorelec.

MATH. VERTAČIČ, Box 107, Rockland, Mich. za Rockland in okolico.

Jakob Dolenc, Box 3, Willock, Pa.

John Mesojedec, Box 337 Davis, W. Va.

Frank Črne, Cleveland, O. Rock Springs, Wyo.: Valentin Stalick.

Za Chicago in okolico sta naša zastopnika Mike Kulovec in John Jereb.

Anton Sterle, Box 368, Chisholm, Minn.

Anton Jalovec, za Hudson, Wyo.

Lorain, O. in okolico: Frank Vevar.

Kdor želi biti zastopnik lista od naših sodrugov naj nam to naznači, da mu pošljemo pobotne knjižice.

Pozor! Pozor!

Vse cenjene naročnike in vse tiste, ki imajo kaj opraviti s "Proletarcem" obveščamo, naj v bodoče pošiljajo vsa pisma na sledeči novi naslov:

"PROLETAREC", 2146 BLUE ISLAND AVE., CHICAGO, ILL., in ne več na 1802 S. Centre ave.

Slovensko-angleška slovnica, slov. ang. tolmač in angl. slovar za samo \$1. — pri V. J. Kubelka. 538 W. 145 St., New York, N. Y.

Prehlajenja se lahko izbežite in bolečine v vratu ter v prsih minejo takoj, če se napravi par močnih drgnjenj s "Pain Expeller", kakor je popisano v knjižici, v kteri zavijta steklenica. Sredstvo se lahko kupi v Ameriki v sleherni lekarni za 25 centov steklenica, treba pa je paziti na to, da je varstvena znamka s sidrom na kartonu in na steklenici.

Podpisana se priporoča Slovencem za mnogobrojen obisk, ker imava na razpolago dobrogostilno in dvorane.

Šajnek & Hans
587 S. Center Av Chicago, Ill.

M. A. Weisskopf, M. D.
Izkušen zdravnik.
Uraduje od 8—11 predpoldne in od 6—9 zvečer.
885 So. Ashland Ave.
Tel. Canal 476 Chicago, Ill.

Valentin Potisek
GOSTILNICAR
1237-1st St., La Salle, Ill.

Toči vse, gostilni podrejene pijače in se priporoča rojakom za obilen obisk.

KUPUJTE PRI
Albert Lurie Co.,
567-69-71-73 Blue Island Ave.
CHICAGO, ILL.

Velika trgovina z mešananim blagom.
Zmerne cene vsak dan.

G. Vokoun
559 W. 18 St. Chicago.
Popravlja delnike in pipe po primerih cenah.

POZOR!
Kadar se brijete stopite vedno v brivnico I. razreda, to je pri

Louis Polka,
461 W. 18th St., Thalia Hall Bldg.
CHICAGO, ILL.

Naročite se na
Slovensko-angleško slovnico,
Slovensko-angleški tolmač in
Angleško-slovenski slovar.

Vse tri knjige v eni stane le \$1.00 in jo dobiš pri

V. J. KUBELKA AND CO.
538 W. 145 St. New York, N. Y.

Primereno delo dobiš le, ako si zmogel angleščine.

SE LI BRIJETE SAMI?

Mi vam oferiramo britve za \$2.00 izdelane iz najboljšega materiala, ki se prodaja za \$4.00. Vam zagotovi in prinese 100 novih odjemalcev k tisočim družih, kterim smo prodajali od leta 1876—to je 33 let pod tvrdo Jos. Kralj. Vsi so iznašli, da so naše britve iz najboljšega materiala in da jih najbolj zadovolje. Vsaka naša britev je garantirana in mi damo v slučaju, da komu britev po volji, damo popolno zadostno dotičniku. Nihče ne more oceniti britve, ki je ni rabil. Ker vemo, da so naše britve dobre, lahko tudi garantiramo. Cena tem britvam je \$2.00. Brusimo tudi stare britve, za kar računamo 25c. za Chicago. Za izven mesta plačati še več za poštnino.

JOS. KRAL,
417, 419, 421, 423 W. 18th Street, CHICAGO, ILL.

Dr. Wm. A. Lurie,
IZKUŠEN ZDRAVNIK.

Ordinuje: Auds's Drug Store, 631 S. Centre ave., od 11—12 po dnevi. Drugi urad: 100 State St., Room 210, od 4—5 ure popoldne, izvenredne ne deluje.

Stanovanje: 2757 W. 22nd Street.

Telephone, Canal 859.

Delavci na prostem
izpostavljeni mrazu in vlažnosti se ubranijo dolgotrajnemu bolehanju z reumatizmom in neuralgijo, ako rabijo

Dr. RICHTERJEV
Sidro Pain' Expeller,
ko čutijo prve pojave. To zdravilo odgovarja zahtevam nemških zakonov in ima neoporekljiv rekord tekmo 33 let.

V vseh lekarnah, 25 in 50 centov, ali pa pri izdelovalcu.

F. AD. RICHTER & CO.,
215 Pearl St., New York.

Joseph Kratky,
575 W. 17th St., Chicago, Ill.

Izdelovalec najfinejših cigar vsake vrste.
Na debelo in drobno.

Sveži kruh in fino pecivo dobite vedno v hrvatsko-slovenski pekarni

Curiš i Radaković
623 So. Throop Street
Vozi tudi na dom CHICAGO.

POZORI! SLOVENCII! POZORI!
SALOON
s modernim kegjiščem

Sveže pivo v sodčkih in buteljkah in druge raznovrstne pijače ter usojne smodke. Potniki dobre čisto pradišče za nizko ceno.

Postrežba točna in izborna.

Vsem Slovencem in drugim Slovanom se toplo priporoča

MARTIN POTOKAR,
564 SO. CENTER AVE., CHICAGO

M. Lacković
378 West 18th St., Chicago

MODERNO OPREMLJENA SLOVENSKA TRGOVINA Z JESTVINAMI (GROČERIJKA.)

Najboljši riž, kava, čaj, moka in sploh vsakovrstno domače in prebno slovensko blago vedno sveže po najnižji ceni na prodaj.

Na zahtevo razvašam blago tudi doma, za kar nič ne računam.

Leopold Saltiel
ODVETNIK
v kazenskih in civilnih zadevah.

Auto Phone 6065.
Office Phone Main 3065
Residence Phone Irving 4111

URAD: 27 METROPOLITAN BLOCK
Severozap. ogel Randolph in La Salle ulice
Stanovanje: 4217 Sheridan Road

HALO! HALO!
Kam pa! — Na sveže pivo in tako dobrega vina k

Frank Mladiču
611 S. Center Ave.

tam se bomo imeli po domače.
To je pogovor s ceste, ki priča o jem saloonu.

Frank Mladič
611 S. Center Ave., Chicago

Dr. W. C. Ohtendorf, M. D.
Zdravnik za notranje bolezni in ranocelniki.

Izdravniška preiskava brezplačno — če želi je le zjaviti, 647 in 649 Blue Island Ave., Chicago. Za dne ur. Od 1 do 12 popol. Od 7 do 9 zvečer. Izven Chicago živeli bolniki naj pišejo slovenski.

JOS. KRAL,
417, 419, 421, 423 W. 18th Street